

Sztuka ciesielska i rozwój budownictwa świeckiego na terenie Starego i Nowego Miasta Torunia od średniowiecza do końca XVIII w. w świetle interdyscyplinarnych badań więźb dachowych

Toruń, miasto wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, ma zachowaną największą w Polsce ilość średniowiecznych konstrukcji dachowych domostw mieszczańskich, tj. kamienic, oficyn i spichlerzy, które nie były do tej pory przedmiotem szerszych badań.

Głównym celem projektu jest pełne rozpoznanie i przebadanie historycznych więźb na terenie Starego i Nowego Miasta powstałych od średniowiecza do końca XVIII w. Szeroka analiza architektoniczno-historyczno-dendrochronologiczna ma na celu określenie cech drewna budowlanego (czasu ścinki drewna, pochodzenia i transportu budulca, jego jakość oraz rodzaju), historycznego warsztatu ciesielskiego (obróbki budulca, systemu ciesielskich znaków montażowych a także zastosowanych złączy konstrukcyjnych) oraz typologii konstrukcji. Rozwarstwienie chronologiczne oraz rekonstrukcja więźb dachowych pozwoli na uszczegółowienie historii budowlanej toruńskich domostw mieszczańskich, w szerszym zakresie zaś weryfikacji typologii konstrukcji z rozwiązaniami miast południowego pobrzeża Bałtyku. Pogłębione badania dendrochronologiczne pozwolą dodatkowo na charakterystykę zmian klimatu oraz określenie jakości lasów na przestrzeni ponad czterystu lat.

Metoda badań obejmuje cztery główne etapy. Pierwszym będzie studium historyczne, złożone z kwerendy źródeł w Archiwum Państwowym w Toruniu, dokumentacji w urzędach ochrony zabytków. Dalej przeprowadzona zostanie wstępna inwentaryzacja zasobu terenowego, na podstawie której wytypowane zostaną najważniejsze konstrukcje do przedstawienia rysunkowego. Na przygotowanych podkładach wykonane zostaną szczegółowe badania architektoniczne, w tym analiza budulca i jego obróbki, systemu ciesielskich znaków montażowych oraz znaków i śladów świadczących o transporcie, procesie odwiązaniu i ustawieniu konstrukcji. Wytypowane na tej podstawie elementy poddane zostaną badaniom dendrochronologicznym do dokładnego datowania. Pozwolą one również na określenie miejsca ścinki drewna, jego jakości i rodzaju. Suma wyników badań architektonicznych i dendrochronologicznych pozwoli na rozwarstwienie chronologiczne i ewentualną rekonstrukcję pierwotnego układu więźb, dalej zaś na odniesienie tej wiedzy do historii budowlanej domostw. Ostatnim elementem metody badawczej jest synteza i porównanie. Możliwa będzie charakterystyka procesu budowlanego od XIV do końca XVIII w. a także określenie typów konstrukcyjnych i ich rozwoju w omawianym okresie. Badania więźb odniesione zostaną do wiedzy na temat formy i układu przestrzenno-funkcjonalnego domostw, zaś w szerszym zakresie próby przedstawienia warsztatu budowlanego i typów konstrukcyjnych na szerszym tle miast europejskich. Uzyskany zaś materiał biologiczny pozwoli na charakterystykę zmian klimatu oraz określenie jakości lasów na przestrzeni ponad czterystu lat.